

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos Sąjungos kosmoso strategija saugumo ir gynybos srityje““

(JOIN(2023) 9 final)

(2023/C 349/23)

Pranešėjas **Maurizio MENSI**

Bendrapranešėjis **Jan PIE**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Komisija, 2023 5 2
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Pramonės permainų konsultacinė komisija
Priimta komisijoje	2023 6 22
Priimta plenarinėje sesijoje	2023 7 12
Plenarinė sesija Nr.	580
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	170 / 1 / 1

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina tai, kad ES pripažįsta kosmoso aspektą saugumo ir gynybos srityse, kaip matyti iš 2023 m. kovo 10 d. paskelbto bendro Europos Parlamento ir Tarybos komunikato „Europos Sąjungos kosmoso strategija saugumo ir gynybos srityje“ (toliau – Strategija).

1.2. EESRK pritaria bendram susitarimui dėl naujų geopolitinių aplinkybių, susijusių su rimtomis problemomis, iškilusiomis dėl Rusijos invazijos į Ukrainą, dėl ypatingos kosmoso įrenginių ir paslaugų svarbos ir dėl būtinybės parengti priemones, kuriomis būtų siekiama juos saugoti ir ginti, ir tai yra būtinas žingsnis kuriant patikimą visos Europos kosmoso politiką.

1.3. EESRK sutinka, kad prieš didinant kosminių sistemų ir paslaugų atsparumą ir apsaugą, pirmiausia reikia nustatyti grėsmes, o ES institucijos turi užtikrinti, kad visi atitinkami subjektai, įskaitant pramonę, socialinius subjektus ir pilietinę visuomenę, dalyvautų veikloje, susijusioje su planavimu ir rekomendacijų rengimu. Bus svarbu skatinti organizuotą pilietinę visuomenę stengtis visapusiškai suprasti atitinkamą viešąjį interesą ir strategijos naudą piliečiams, kad būtų padidintas jos teisėtumas ir sustiprinta visuomenės parama, nes atitinkamos kosmoso technologijos yra naudojamos civilinėms reikmėms.

1.4. EESRK rekomenduoja dabartinėmis nerimą keliančiomis geopolitinėmis aplinkybėmis didinti Sąjungos kosminių sistemų ir paslaugų atsparumą ir apsaugą. EESRK pažymi, kad pagrindinis su šiuo tikslu susijęs iššūkis yra gebėjimas didinti šiuo metu nedideles viešąsias investicijas, mažinti jų susiskaidymą ir propaguoti Europos pridėtinės vertės požiūrį, nes Europa pagal viešąsias investicijas į kosmosą gerokai atsilieka nuo JAV, Kinijos ir Rusijos.

1.5. EESRK mano, kad kosminių sistemų ir paslaugų atsparumo ir apsaugos didinimas Sąjungoje taip pat reiškia, kad reikia įgyvendinti priemones, kuriomis būtų remiamas technologinis suverenumas ir ypatingos svarbos pramonės vertės grandinių atsparumas, siekiant užtikrinti nepriklausomumą. Todėl EESRK primygtinai rekomenduoja visapusiškai pripažinti ir pabrėžti svarbų pramonės vaidmenį nustatant su priklausomumu susijusias problemas ir švelninimo priemones.

1.6. EESRK primena, kad pasaulio lyderiai vis labiau pripažįsta ir patvirtina tai, kaip kosmosas skverbiasi į mūsų gyvenimą ir suteikia žmonijai papildomos naudos. Šiuo metu Europos kosmoso sektorius sprendžia kelis iš aktualiausių šių laikų uždavinių, pavyzdžiui, stebi klimato kaitą, padeda skatinti technologines inovacijas ir teikia konkrečios socialinės ir ekonominės naudos kasdieniame piliečių gyvenime. Institucijos, įmonės ir piliečiai vis labiau pasikliauna kosmoso technologijomis, komunikacijos, navigacijos ir vietos nustatymo sistemų duomenimis ir paslaugomis bei Žemės stebėjimu (pvz., nedelsiant teikiama informacija ir ryšių palaikymas vietoje, kai ištinka nelaimės). Kosmoso vaidmuo yra itin svarbus

piliečiams ir Europos strateginiam savarankiškumui, kosmosui taip pat tenka itin svarbus vaidmuo pasaulio diplomatijoje, stiprinant europinį identitetą ir įkvepiant bei motyvuojant būsimas kartas.

1.7. EESRK labai palankiai vertina būsimą ES kosmoso teisės aktą, apimančią saugą, saugumą, tvarumą ir standartizavimą, skatinantį laikytis taip reikalingo ES požiūrio į kosmoso eismo valdymą⁽¹⁾.

1.8. EESRK yra įsitikinęs, kad būtina visus su pramone susijusius veiksmus (pvz., konkurencingumą, ypatingos svarbos technologijas, tiekimo grandinės saugumą) integruoti į nuoseklią visos Europos pramonės politiką, atsižvelgiant į tai, kad Europos kosmoso pramonė yra labai priklausoma nuo labai ribotų atvirų rinkų.

1.9. EESRK primygtinai pabrėžia, kad net jei konkrečios priemonės yra reikalingos ir gali būti naudingos imantis veiksmų konkrečiose situacijose, tos priemonės gali būti prasmingos ir visapusiškai veiksmingos tik tuo atveju, jei bus derinama specialiai pritaikyta viešųjų pirkimų politika, plataus užmojo ir veiksminga mokslinių tyrimų ir plėtros politika ir parama Europos sukurtų kosmoso technologijų ir paslaugų paplitimui rinkoje, taip pat su eksporto rinkomis susiję veiksmų, visų pirma pasitelkiant ekonominę diplomatiją.

1.10. EESRK yra įsitikinęs, kad kosmoso sektoriaus tvarumo ir jo gebėjimo tenkinti viešosios politikos poreikius kertinis akmuo yra plataus užmojo, bet kartu ir nuosekli parama moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Europai reikia didesnės ir nuoseklesnės paramos moksliniams tyrimams ir inovacijoms, kad būtų galima išlaikyti savo pozicijas kosmoso srityje ir užtikrinti, kad vidaus pramonė galėtų kurti, tiekti ir eksploatuoti pažangiausias kosmines sistemas.

1.11. EESRK pabrėžia, kad tose srityse, kuriose bendradarbiavimas su trečiosiomis valstybėmis yra itin svarbus, svarbu strateginėse srityse išsaugoti Europos suverenumą ir išvengti priklausomumo nuo ne Europos valstybių, kartu skatinant bendradarbiavimą ir sąveikumą, kai abipusiškumas ir abipusė nauda su JAV ir kitomis panašiai mąstančiomis trečiosiomis šalimis laikomi bendromis taisyklėmis.

1.12. EESRK mano, kad kartu su Strategija reikia imtis konkrečių ir neatidėliotinių veiksmų, t. y. parengti tikslinį biudžetą, veiksmų įgyvendinimo grafiką ir kurti darbo vietas⁽²⁾. Šias tiksliai veiksmų gaires turi parengti ES, prieš tai Europos mastu suderinusi veiksmus su kosmoso veiklą vykdančiais subjektais.

2. Nuomonės aplinkybės

2.1. COVID-19 krizė atskleidė nepakankamą Europos savarankiškumą ir kontrolę, susijusią su ypatingos svarbos tinklo infrastruktūra, o Rusijos invazija į Ukrainą priverė toliau spartinti pastangas didinti ir stiprinti kosmoso saugumo ir gynybos aspektą.

2.2. Institucijų lygmeniu tai rodo du svarbūs dokumentai:

2.2.1. Versalio deklaracijoje, kurią 2022 m. kovo 11 d. Europos Sąjungos vadovai paskelbė reaguodami į Rusijos invaziją į Ukrainą, itin akcentuojama gynybinė kosmoso veikla, nes ES vadovai aiškiai susitarė *stiprinti kosmoso pramonės ir veiklos saugumo ir gynybos aspektą*;

2.2.2. 2022 m. kovo 21 d., vadovaujant ES vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Europos Komisija paskelbė ES saugumo ir gynybos strateginį kelrodį. Strateginiame kelrodyje nurodoma, kad kosmoso erdvė yra viena iš sričių, dėl kurių kyla vis daugiau ginčų ir kuri daro didelį poveikį gynybai, taigi jis turi didelės įtakos Europos kosmoso sektoriui.

2.3. Šias ES iniciatyvas papildė kitos bendradarbiavimo programos, pavyzdžiui, Europos kosmoso agentūros (EKA) tarybos 2022 m. ministrų lygmens posėdyje buvo pasiūlytos kelios saugumo kosmose ir iš kosmoso iniciatyvos, prie kurių turėtų prisidėti valstybės narės.

(1) Pagal Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma 2023–2027 m. Sąjungos saugaus junglumo programa (COM(2022) 57 *final* – 2022/0039 (COD)), ir Bendro komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „ES kosmoso eismo valdymo požiūris. ES indėlis sprendžiant pasaulinį uždavinį“ (JOIN(2022) 4 *final*) (OL C 486, 2022 12 21, p. 172) ir „Naujasis kosmosas“.

(2) Visų pirma moterų užimtumas.

2.4. Rusijos invazija į Ukrainą, be abejonės, parodė, kad kosmosas yra gyvybiškai svarbus. Karas taip pat parodė ne tik komercinio, bet ir valstybės turto ir strategijų svarbą ir lemiamą poveikį, todėl svarbu užtikrinti reguliarią viešojo ir privačiojo sektorių sąveiką ir bendradarbiavimą, visų pirma techninių ir operatyvinių pajėgumų srityje.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK pripažįsta, kad neabejotiną kosmoso, kaip vieno iš pagrindinių išteklių Europos politikos formuotojams priimant nepriklausomus ir pagrįstus sprendimus bei imantis veiksmų, susijusių su krizių valdymu ir saugumu, svarbą, ir tai yra būtinas žingsnis rengiant patikimą visos Europos kosmoso politiką. Bus svarbu skatinti organizuotą pilietinę visuomenę stengtis visapusiškai suprasti atitinkamą viešąjį interesą ir strategijos naudą piliečiams, kad būtų padidintas jos teisėtumas ir sustiprinta visuomenės parama, nes atitinkamos kosmoso technologijos yra naudojamos civilinėms reikmėms.

3.2. Europos pastangos įgyti patikimą ir užtikrintą savarankiškumą kosmose, kad būtų pasiektas jos strateginis savarankiškumas, jau tapo tikrove ir tampa vis akivaizdesniu bendru iššūkiu visam žemynui. EESRK mano, kad reikia suderinti visas civilines ar karines, nacionalines ar Europos, viešąsias ar privačias pastangas siekiant veiksmingumo ir patikimumo saugumo naudotojams, kaip pabrėžiama Civilinės, gynybos ir kosmoso pramonės sinergijos veiksmų plane⁽³⁾, todėl reikia stiprinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes ir galimas partnerystes su panašiai mąstančiomis šalimis.

3.3. Nuolat didėja rizika, kad į kosmines sistemas taikysis nauji priešiški subjektai, siekiantys sutrikdyti ypatingos svarbos paslaugas, kurios teikiamos naudojant palydovus. EESRK manymu, vis svarbiau yra tai, kad didėjant Europos susidomėjimui ir naudojimuisi kosmoso technologijomis grindžiamomis paslaugomis kartu būtų imamasi priemonių, kuriomis būtų siekiama apsaugoti ir apginti kosmoso technologijomis grindžiamus pajėgumus ir paslaugas, kad Europos visuomenė ir ekonomika išvengtų dar didesnių saugumo spragų.

3.4. EESRK yra įsitikinęs, kad valstybės narės, didindamos savo veiksmų laisvę kosmoso srityje ir kosmose, pasikliaudamos savo nepriklausomais pajėgumais ir ištekliais, privalo visiškai prisiimti atsakomybę ir įsipareigojimą pasaulyje užtikrinti taiką ir saugumą, ir mano, kad tai yra viena iš labiausiai tiesioginio pobūdžio ir svarbiausių jų turimų priemonių veikti ir daryti įtaką. Šiuo tikslu jos turi užtikrinti savo kosmoso pramonės atsparumą ir tiekimo bei paslaugų infrastruktūros saugumą savo piliečių labui. Šiomis aplinkybėmis Europos suverenios ir tvarios prieigos prie kosmoso užtikrinimas yra neginčijamas prioritetas.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Kosmoso grėsmių kraštovaizdis

4.1.1. EESRK palankiai vertina grėsmių, galinčių sutrikdyti, sugadinti ar sunaikinti kosmines sistemas, nustatymą rengiant metinę kosmoso grėsmių kraštovaizdžio analizę, laikomą itin svarbia siekiant suprasti priešišką aplinką, kurioje kosmoso ir antžeminė infrastruktūra bei paslaugos plėtojamos šiuo metu ir bus plėtojamos ateityje.

4.1.2. EESRK pripažįsta, kad toks vertinimas padėtų užkirsti kelią tam, kad potencialiai priešiškos valstybės ar organizacijos neįgytų didesnės rizikos pajėgumų (įskaitant įgūdžius, technologijas, įrenginius ir pagrindines sudedamąsias dalis) siekiant užtikrinti Europos valdymą ir didesnės rizikos pajėgumų kontrolę.

4.1.3. EESRK mano, kad rengdamos metinę kosmoso grėsmių kraštovaizdžio analizę ir rekomendacijas bei priemones, kurios bus parengtos remiantis šia analize, Europos Komisija ir Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) turi atsižvelgti į Europos kosmoso pramonės (didelių ir mažų subjektų), mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijų bei akademinės bendruomenės nuomonę ir pastabas.

4.1.4. EESRK įsitikinęs, kad toks procesas privačiam sektoriui sudarytų sąlygas imtis šių veiksmų:

a) įvardyti naujus mokslinių tyrimų ir plėtros prioritetus, susijusius su jau žinomomis grėsmėmis arba kylančiomis naujo tipo grėsmėmis;

⁽³⁾ COM(2021) 70 final.

- b) didinti vartotojų ir institucinių subjektų informuotumą apie reikiamą prevenciją;
- c) apibrėžti naujus standartus Europos lygmeniu ir taip prisidėti prie standartizacijos proceso pasaulio lygmeniu;
- d) viešiesiems ir privatiesiems subjektams keistis geriausios patirties pavyzdžiais;
- e) „antžeminius“ metodus pritaikyti kosmosui.

4.2. Kosminių sistemų ir paslaugų atsparumo ir apsaugos ES didinimas

4.2.1. ES masto saugumo sistema, užtikrinanti kosminių sistemų apsaugą, dalijimąsi informacija ir bendradarbiavimą dėl kosmoso saugumo incidentų

4.2.1.1. EESRK mano, kad pasaulinės reguliavimo iniciatyvos ir vienašališki sprendimai, susiję su kosmoso eismo valdymu, Europos subjektams greičiausiai sukurtų sudėtingą aplinką. Už Europos ribų vykdomos reformos iš tikrųjų potencialiai gali kenkti Europos kosmoso sektoriaus gebėjimui konkuruoti vienodomis sąlygomis ir daryti neigiamą poveikį jo tvarumui bei kelti dar didesnę grėsmę Europos suverenumui – bendram ES tikslui kosmoso srityje.

4.2.1.2. EESRK yra įsitikinęs, kad Europos Sąjunga turi galimybę pasinaudoti proga pradėti diskusijas ir suteikti pagrindą svarbiai Europos kosmoso infrastruktūrai ir su ja susijusioms paslaugoms apsaugoti. Aktyviai veikdama ir skatindama ES valstybių narių bendradarbiavimą, o ne susiskaldymą, Europos Sąjunga sudarys sąlygas Europos kosmoso sektoriui pasinaudoti sutartinėmis taisyklėmis ir procedūromis pranašumui įgyti, ir toliau jas propaguoti pasaulio lygmeniu. Labiau suderintas ir bendradarbiaujamasis valstybių narių požiūris paskatintų bendras investicijas į ES gynybą ir pramonę apskritai. Šiuo požiūriu galimybė vykdyti bendrus viešuosius pirkimus galėtų padidinti paklausos veiksmingumą ir prisidėti prie Europos kosmoso ir gynybos pramonės konkurencingumo ir efektyvumo ⁽⁴⁾.

4.2.1.3. EESRK mano, kad persiduodančio poveikio technologijų ir pramonės, pavyzdžiui, orlaivių ir erdvėlaivių ir technologijų, kurios taikomos karinėms ir civilinėms reikmėms (dvejopo naudojimo technologijos), potencialo didinimas darytų didžiulį poveikį ES pramonės ir kariniam vystymuisi.

4.2.1.4. Kalbant apie saugumą ir kibernetinį saugumą, EESRK visiškai sutinka, kad atsparumo didinimui itin svarbus reikalavimas užtikrinti pritaikytą saugumą. Bendri Europos saugumo standartai taip pat yra būtini, jei tik jie taikomi praktiškai, nes konkurencingoje rinkoje, kurioje veikia Europos kosmoso sektorius, apibrėžčių ir priėmimo ciklai dažnai yra pernelyg ilgi. Tai reiškia, kad:

- a) jie turi būti kuriami lygiagrečiai plėtojant technologijas;
- b) reikia nustatyti spartų sertifikavimo procesą;
- c) norint įtraukti startuolius ir MVĮ, jei jie atitinka saugumo reikalavimus, reikia geresnės institucinės paramos ir bendradarbiavimo tiekimo grandinėje;
- d) reikia parengti naujus standartus.

4.2.1.5. EESRK pažymi, kad Direktyva dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo ⁽⁵⁾ ir Direktyva dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti ⁽⁶⁾ taikomos tik valstybių narių, o ne ES institucijų lygmeniu. EESRK mano, kad šios direktyvos turėtų būti taikomos ir ES priklausančiam turtui.

⁽⁴⁾ Kaip pabrėžiama Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonėje dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas Europos gynybos pramonės stiprinimo naudojantis bendradarbiaujamaisiais viešaisiais pirkimais aktas (COM(2022) 349 final) (OL C 486, 2022 12 21, p. 168).

⁽⁵⁾ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2557 dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2008/114/EB (OL L 333, 2022 12 27, p. 164).

⁽⁶⁾ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2555 dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 ir Direktyva (ES) 2018/1972 ir panaikinama Direktyva (ES) 2016/1148 (TIS 2 direktyva) (OL L 333, 2022 12 27, p. 80).

4.2.2. ES kosmoso sektoriaus technologinio suverenumo stiprinimas

4.2.2.1. EESRK labai palankiai vertina norą siekti padidinti Europos gynybos fondo ir programos „Europos horizontas“ biudžetą, nes, kalbant apie naujausius plėtojimo etapus, atrodo, kad ES iki šiol nesugebėjo savo biudžeto – ir susijusių finansinių priemonių – suderinti su savo deklaruojamais siekiais užtikrinti, kad pažangiosios technologijos pasiektų reikiamą parengties lygį.

4.2.2.2. Kalbant apie jungtinės darbo grupės atnaujinimą, EESRK mano, kad reikėtų nustatyti bendrą procesą, kurio rezultatas būtų bendra sutartinė ir bendrai naudojama duomenų apie kritines situacijas saugykla. Svarbu, kad Europos kosmoso pramonė šiame procese dalyvautų kaip svarbus suinteresuotasis subjektas, nes priklausomumo mažinimas ne tik padidintų Europos suverenumą, bet ir prisidėtų prie pramonės konkurencingumo.

4.2.2.3. EESRK kelia klausimą dėl būsimų atitinkamų jungtinės darbo grupės ir ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centro funkcijų ir sąveikos ir pabrėžia, kad reikia geresnės jų sąveikos.

4.2.2.4. EESRK pritaria naujų aljansų kūrimui ir bendriems Europos interesams svarbių projektų (BEISP), susijusių su kosmosu ir gynybai svarbiomis technologijomis, rengimui, nes jie galėtų padėti padidinti finansavimo lygį ir dvejopų šaltinių plėtrą bei tvarumą Europoje.

4.2.3. ES kosmoso sektoriaus saugumui kylančios rizikos mažinimas

4.2.3.1. Labai sveikintinas ES kosmoso sektoriaus saugumui kylančios rizikos mažinimas saugant jo tiekimo grandines ir taikant viešųjų pirkimų taisykles, kuriomis visiškai užtikrinamas tiekimo saugumas.

4.2.3.2. Tačiau EESRK mano, kad labai svarbu šiuos veiksmus plačiai įtraukti į nuoseklią ir Europos masto kosmoso pramonės politiką.

4.2.4. Pajėgumų (be kita ko, ES savarankiškos prieigos prie kosmoso) kūrimas atsparumui didinti

4.2.4.1. EESRK sutinka, kad visaisais naudingieji kroviniai, reaktyvūs paleidimo įrenginiai, informuotumo apie padėtį kosmose pajėgumai, priežiūra orbitoje ir kosmoso paslaugoms skirta saugi suvereni debesija yra pagrindinės technologijos (pajėgumai), padedantys užtikrinti atsparumą.

4.2.4.2. EESRK mano, kad reikėtų užtikrinti ilgalaikę ES nepriklausomą prieigą prie kosmoso, nes Europa negali priklausyti nuo trečiųjų šalių, kad galėtų pradėti naudoti savo kosmoso pajėgumus ir prižiūrėti savo kosmoso infrastruktūrą. Šiuo požiūriu būtina taikyti Europos pirmenybės principą instituciniams paleidimo įrenginiams.

4.2.5. Reagavimas į kosmoso grėsmes

4.2.5.1. EESRK mano, kad grėsmėms nustatyti reikalinga visavertė ir savarankiška kosmoso eismo valdymo struktūra, ir jai, be kita ko, reikia sukurti finansuojamų programų eilutes ir jas remti, siekiant toliau plėtoti Europos kosmoso eismo valdymo pajėgumus (kosmoso stebėjimą ir sekimą, informuotumo apie kosmosą priemonę) ir spartinti komerciškai perspektyvių, konkurencingų bei kintamo masto Europos kosmoso eismo padėties nustatymo ir kosmoso eismo valdymo pajėgumų diegimą⁽⁷⁾.

4.2.5.2. Todėl EESRK visiškai pritaria tam, kad bendrame komunikate daug dėmesio skiriama informuotumo apie kosmosą priemonės pajėgumams, jei tik kiekviename etape bus remiamasi ne tik Europos ir ES valstybių narių pajėgumais, bet ir pramonės parama, patirtimi bei pajėgumais.

⁽⁷⁾ Pagal Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma 2023–2027 m. Sąjungos saugaus junglumo programa (COM(2022) 57 *final* – 2022/0039 (COD)), ir Bendro komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „ES kosmoso eismo valdymo požiūris. ES indėlis sprendžiant pasaulinį uždavinį“ (JOIN(2022) 4 *final*) (OL C 486, 2022 12 21, p. 172) ir „Naujasis kosmosas“.

4.2.5.3. EESRK ragina ES lygmeniu aktyviai koordinuoti ES valstybių narių pastangas remiant didesnio Europos atviro strateginio savarankiškumo tikslą, atsižvelgiant į transatlantinės partnerystės aljansą, bendradarbiavimą su pagrindiniais strateginiais partneriais, pavyzdžiui, Jungtinėmis Amerikos Valstijomis ir Jungtine Karalyste, dalyvavimą daugiašaliu lygmeniu ir galbūt sudaryti sąlygas plėtoti ES lygmens pajėgumus.

4.2.5.4. EESRK pripažįsta pratybų kosmose svarbą, nes europiečių veiksmų koordinavimas turėtų būti stipresnis, veiksmingesnis ir įtakingesnis mūsų sąjungininkų, ypač JAV, atžvilgiu. Tai reiškia, kad reikia puoselėti bendrą kosmoso operacijų kultūrą.

4.2.6. Aktyvesnis kosmoso technologijų naudojimas saugumo ir gynybos reikmėms

4.2.6.1. EESRK sutinka, kad kosmoso pramonės indėlio į Europos gynybos pajėgumus gerinimas taip pat reiškia, kad reikia remtis jau esamomis Europos pavyzdinėmis programomis ir jas tobulinti įtraukiant saugumo ir gynybos aspektą.

4.2.6.2. EESRK pabrėžia, kad išplėtus programą „Copernicus“, įtraukiant saugumo pajėgumus, gerokai išaugtų programos tikslų mastas, o tai reiktų atidžiai įvertinti, ypač atsižvelgiant į susijusią riziką programos „Copernicus“ finansavimo galimybėms ir jos dabartinei atvirųjų duomenų politikai.

4.2.6.3. EESRK pabrėžia Strategijos indėlio svarbą ES žaliajam kursui ir susijusioms pramonės ekosistemoms. Visų pirma, programa „Copernicus“, laikoma pasaulinio lygio klimato kaitos ir aplinkos stebėsenos etalonu, ji tiesiogiai padeda spręsti klimato kaitos problemas, ieškoti sprendimų ir remti Europos vaidmenį pasaulinėje arenoje. Kadangi programa „Copernicus“ tapo pasaulio mastu pripažintu mokslinio lygio vaizdo medžiagos ir duomenų kokybės standartu, ją reikia ir toliau remti su neblėstančiu entuziazmu.

4.2.6.4. Kalbant apie Sąjungos saugaus junglumo programą (IRIS)², EESRK labai palaiko programą, kuri padės Sąjungai išlikti pirmaujančia tarptautine veikėja, turinčia veiksmų laisvę kosmoso srityje.

4.2.6.5. EESRK yra įsitikinęs, kad būtina visus su pramone susijusius veiksmus (konkurencingumą, ypatingos svarbos technologijas, tiekimo grandinės saugumą ir kt.) įtraukti į nuoseklią visos Europos pramonės politiką, atsižvelgiant į tai, kad Europos kosmoso pramonė yra labai priklausoma nuo labai ribotų atvirų rinkų.

4.2.6.6. EESRK norėtų pabrėžti, kad kosmoso sektorius yra inovatyvus ir nuolat besivystantis. Siekiant užtikrinti Europos kosmoso sektoriaus veiklos konkurencingumą, lavinant profesinius įgūdžius reikia nuolat prisitaikyti ir tobulėti. Kadangi pastaraisiais metais pastebimos stiprios įdarbinimo šioje pramonėje tendencijos ir manoma, kad artimiausiu metu jos nesilpnės, kartu reikia imtis konkrečių veiksmų, pavyzdžiui, įsteigti ES kosmoso akademiją.

4.2.7. Partnerystė siekiant atsakingo elgesio kosminėje erdvėje

4.2.7.1. EESRK sutinka, kad siekiant užtikrinti saugų, tvarų ir patikimą naudojamą kosmoso technologijomis grindžiamais pajėgumais būtina partnerystė ir bendrosios įmonės su kitais regionais, subjektais ir panašiai mažtančiomis trečiosiomis šalimis.

4.2.7.2. Nors bendradarbiavimas yra svarbus, EESRK išpėja, kad skatinant bendradarbiavimą ir sąveikumą privalo būti užtikrintas Europos suverenumo ir savarankiškumo išsaugojimas, o abipusis sąveikumas ir abipusė nauda su JAV ir kitomis panašiai mažtančiomis trečiosiomis šalimis turi būti laikomi bendromis taisyklėmis.

Briuselis, 2023 m. liepos 12 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE*